

5 ...**ἔρχεται**¹ οὖν ὁ Ἰησοῦς εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῶν υἱῶν αὐτοῦ· 6 ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς **κεκοπιακῶς** (ἔχοντας κουραστέϊ) ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὥσει ἔκτι. 7 **ἔρχεται** γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· δὸς μοι πιεῖν. 8 οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ **ἀπεληλύθεισαν**² εἰς τὴν πόλιν ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. 9 λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· πῶς σὺ Ἰουδαῖος ἂν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὐσὶς γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος; οὐ γὰρ **συχχεῶνται**³ Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις. 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· εἰ **ἦδεις**⁴ τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δὸς μοι πιεῖν, σὺ ἂν ἤπιστας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν. 11 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, οὐτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; 12 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέματα αὐτοῦ; 13 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· 14 ὃς δὲ ἐπιπῇ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. 15 λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ· Κύριε, δὸς μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. 16 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε φῶνισον τὸν ἄνδρα σου καὶ ἐλθέ ἐνθάδε. 17 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν· οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· καλῶς εἶπας ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω· 18 πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστι σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς **εἶρηκας** (Πρkm. τοῦ ῥ. λέγω, μαθ. 9^ο καὶ 12^ο). 19 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σὺ. 20 οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ **προσεκύνουσιν**⁴ καὶ ἡμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. 21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· γύναι, πιστευσόν μοι ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρὶ. 22 ἡμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. 23 ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνῶνται προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιοῦτους ζητεῖ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν. 24 πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. 25 λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. 26 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· ἐγὼ εἰμι ὁ λαλῶν σοι. (συνέχεια στό εὐαγγέλιον)

Γραμματικά σχόλια

1. **ἔρχομαι**· α' ἐνικό Ἔνεστ. τοῦ ῥ. Μ.Φ. ἔρχομαι· **ἀπεληλύθεισαν**· γ' πληθ. Πρkm. τοῦ ῥ. Μ.Φ. ἀπέρχομαι (σύνθ.: ἀπό + ἔρχομαι)· βλ. καὶ μάθ. 12^ο.
2. **συχχεῶνται**· γ' πληθ. Ἔνεστ. τοῦ ῥ. Μ.Φ. συχχεῶμαι σύνθετο: σιν + χῤῷμαι Ἔνεστ. χῤῷμαι-ῶμαι Πρτ. ἐχῤῷμι, Μέλλ. χῤῷσομαι, Ἄορ. ἐχῤῷσμι, Πρkm. κέχῤῃμαι, Ὑπερσ. ἐκεχῤῃμι.
3. **ἦδεις**· β' ἐνικό Πρτ. τοῦ ῥ. Ε.Φ. οἶδα (ἡνωρίζω) Ἔνεστ. οἶδα, Πρτ. ἦδειμι, Μέλλ. εἰδῶ/εἰσομαι/ γνώσομαι, Ἄορ. ἐγῶ, Πρkm. ἐγῶκα, Ὑπερσ. ἐγῶκειν ἀνίκει στά ἀνύμαλα ῥ.
4. **προσεκύνουσιν**· γ' πληθ. Ἄορ. τοῦ ῥ. Ε.Φ. προσκυνῶ (κῤῃτω μέχρι τοῦ ἐδάφους εἰς ἔδαφι τιμῆς σέβου· λατρεύω) σύνθετο: προσ + κινέω (φιλέω, ἀσπάζομαι) Ἔνεστ. προσκυνέω Πρτ. προσκύνουσι, Μέλλ. προσκυνήσω, Ἄορ. προσκύνω (καὶ προσέκυσσα), (Πρkm. προσεκύνωκα).

Συντακτικά σχόλια – Παθητικά Ρήματα

Παθητικά λέγονται τὰ ῥήματα πού φανερῶνουν ὅτι τὸ ὑποκείμενο **πάσχει** (παθαίνει κάτι) **ἀπὸ κάποιον ἄλλον** (μάθ. 21^ο). Ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐνοίας τους δέχονται **ἐναν προσδιορισμό**, πού διλώνει κυρίως **τὸ πρόσωπο ἀπὸ τὸ ὁποῖο πάσχει τὸ ὑποκείμενο**. Ὁ προσδιορισμὸς αὐτὸς λέγεται **ποιητικὸ αἴτιο** καὶ ἐκφέρεται ἀντίθως:

1) με τῆς προθέσεις **ὑπὸ, ἀπὸ, ἐκ, παρὰ, πρὸς + γενική**, 2) με **δοτική προσωπική + ῥῆμα παθητικοῦ Παρακειμένου/Ὑπερσυντέλικου/Συντελεσμένου Μέλλοντα**.

Μετατροπὴ παθητικῆς σύνταξης σὲ ἐνεργητική

- ❧ Ἰακώβος (Υ) ἐστέθη ὑπὸ Κυρίου. – Κύριος (Υ) ἐστεφε Ἰακώβον (Α).
- ❧ Ἐταράχθη ἀπὸ θυμοῦ ὁ ὀφθαλμὸς (Υ) μου. – Ὁ θυμὸς (Υ) ἐτάραξε τὸν ὀφθαλμόν (Α) μου.
- ❧ Αὐτοὶ (Υ) ἐκ τῆς χειρὸς σου ἀπώσθησαν. – Ἡ χεὶρ (Υ) σου ἀπώσθη αὐτούς (Α).
- ❧ Ἐγὼ (Υ) δὲ κατεστάθην βασιλεύς (Κ) ὑπ' αὐτοῦ. – Αὐτός (Υ) δὲ κατέστησε ἐμέ (Α) βασιλέα (Κ).

Συντομογραφίες: Υ= ὑποκείμενο, Α= ἀντικείμενο, Κ= κατηγορούμενο

Διαδίκτυακά μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσας

«Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού μίλησε ὁ Ὅμηρος ὡς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαίνουμε καὶ τραγουδοῦμε με τὴν ἴδια γλώσσα», Γιώργος Σεφέρης

παραμυθέομαι [ῥ., ὁμιλῶ πρὸς κάποιον γιὰ νὰ μεταβάλλω τὴ γνώμη του· παραινῶ· ἐνθαρρύνω] → παραμύθι, Παραμυθία.

πεδάω [ῥ., βάζω κάποιον σὲ πέδας (πέδη· ὁ δεσμός τῶν ποδῶν), δεσμεῖω, δένω] → πέδιλον, τροχοπέδη, (ἡ) πέδησις (βλ. σύστημα πέδησης).

πέδον (τό, ἔδαφος, γῆ) → πεδίον, πεζός, ἔμπεδος (σταθερός).

πελάζω [ῥ., πλησιάζω, προσεγγίζω (πέλας (ἐπίρ.)= πλησίον, κοντά· ἀντίθετο τὸ 'ἐκάς'= μακριά)] → ἀπροσπέλατος, πελάτης, πλησίον, ὁ πέλας (=ὁ πλησίον, πᾶς ἄνθρωπος).

Ὅμηρικό Λεξικό Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ἔκδ. 1888

ἔρχομαι (ἀποθετικό με ἐνεργητική σημασία, ἀμετάβ.)

θέματα -έρχ-, -έλυθ-, -έλευθ- καὶ -ί-, -εἶ- (ἀπὸ τὸ Μέλλ.: εἶμι, εἶ, εἶσι, ἴμεν, ἴτε, ἴασι)

παράγωγα/σύνθετα:

ἔλευσις, ἐπηλυς (ξενοφερμένος), νήλυς (αὐτὸς πού μόλις ἔφθασε), ἐλευθερία, κέλευθος (ὁδός), ἰταμός (ὀρμητικός· ἀναιδής, θρασύς), ἰτός (διαβατός), ἀπρόσιτος (ἀπλησίαστος), ἐξίτηλος (ξεθωριασμένος), ἀνεξίτηλος.

σύνθετα ῥήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀνέρχομαι → ἀνερχόμενος

ἀπέρχομαι → ἀπερχόμενος

διέρχομαι → διερχόμενος

ἐξέρχομαι → ἐξερχόμενος

κατέρχομαι → κατερχόμενος

κάτεμι (ἀπὸ τὸ Μέλλ. 'εἶμι') → κατιών, κατιοῦσα (κατιόντες συγγενεῖς: π.χ. παιδιά,

ἐγγόνια ἀντίθ.: ἀνιόντες),

παρέρχομαι → παρελθόν (ἀπὸ τὸν Ἄορ. Β' 'ἦλθον')

διεξέρχομαι, ἐπανέρχομαι, ἐπέρχομαι, μετέρχομαι, προέρχομαι κ.λπ.

Ποιὲς ἀπὸ τῆς λέξεως τῆς στήλης Β' ἔχουν ἐτυμολογικὴ συγγένεια/κοινὴ ρίζα με τῆς λέξεως τῆς στήλης Α'; Κυκλώστε τῆς σωστῆς.

Α'	Β'
χρῶμαι	χρῖσμα, χρῆσις, χρηστός, ἄχραντος, χρῆμα, χρεία, καταχρηστικός

ΜΑΘΗΜΑ 24° - Ρήματα

α. ΔΙΑΘΕΣΗ, ΣΥΖΥΓΙΑ, ΦΩΝΗ, ΧΡΟΝΟΣ

Ρήματα λέγονται οι λέξεις που φανερώνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί ή πάσχει ή βρίσκεται σε μία κατάσταση. Τα παρεπόμενα του ρήματος είναι: η διάθεση, ή συζυγία, ή φωνή, ο χρόνος, ή ἔγκλιση, τό πρόσωπο και ὁ ἀριθμός.

☞ **Διάθεση** λέγεται η κατάσταση του υποκειμένου του ρήματος. Οι διαθέσεις του ρήματος είναι τ έ σ ε ρ ι ς (4):

☞ **Ενεργητική:** στά ρήματα ενεργητικής διάθεσης τό υποκείμενο ενεργεί. **π.χ.** ὁ παῖς **χορεύει· κρούει** τήν θύραν.

☞ **Μέση:** στά ρήματα μέσης διάθεσης τό υποκείμενο ενεργεί μέν, ἀλλά ἡ ἐνέργειά του ἐπιστρέφει σέ αὐτό τό ἴδιο.

π.χ. ὁ παῖς **ἐνδύεται**.

☞ **Παθητική:** στά ρήματα μέ παθητική διάθεση τό υποκείμενο πάσχει (= παθαίνει κάτι ἀπό κάποιον ἄλλον).

π.χ. ὁ παῖς **λουέται** ὑπό τῆς μητρός.

☞ **Οὐδέτερη:** στά ρήματα μέ οὐδέτερη διάθεση τό υποκείμενο οὔτε ενεργεί οὔτε πάσχει, ἀλλά ἀπλῶς βρίσκεται σέ μία κατάσταση.

π.χ. ὁ παῖς **καθεύδει** (= κοιμάται).

☞ **Συζυγία** λέγεται ὁ τρόπος πού κλίνονται τά ρήματα. Ἔχουμε δύο (2) συζυγίες: τή συζυγία τῶν ρημάτων σέ -ω (-ομαι) καί τή συζυγία τῶν ρημάτων σέ -μι (-μαι). **π.χ.** λύ -ω (λύ -ομαι) / δείκνυ -μι (δείκνυ -μαι).

☞ **Φωνή** λέγεται τό σύνολο τῶν τύπων τοῦ ρήματος. Κάθε ρῆμα ἔχει δύο (2) φωνές: τήν **ἐνεργητική** καί τήν **μέση**.

☞ **Χρόνος** λέγεται ὁ τύπος ἐκεῖνος τοῦ ρήματος μέ τόν ὁποῖο δηλώνεται πότε γίνεται ἡ πράξη πού περιγράφει τό ρῆμα.

Οἱ χρόνοι του ρήματος είναι: Ἐνεστώς, Παρατατικός, Μέλλον, Ἀόριστος, Παρακείμενος, Ὑπερσυντέλικος, Τετελεσμένος Μέλλον.

	παρόν	παρελθόν	μέλλον
ἐξακολουθητική πράξη	ἐνεστώς (λύω= λύνω)	παρατατικός (ἔλυον= ἔλυνα)	μέλλον (λύσω= θά λύνω)
στιγμιαία ἢ συνοπτική πράξη		ἀόριστος (ἔλυσα)	μέλλον (λύσω= θά λύσω)
συντελεσμένη πράξη	παρακείμενος (ἔλυκα= ἔχω λύσει)	παρακείμενος (ἔλυκα= ἔχω λύσει) καί ὑπερσυντέλικος (ἔλελύκειν= εἶχα λύσει)	τετελ. μέλλον λελυκώς ἔσομαι (= θά ἔχω λύσει)

β. ΕΓΚΛΙΣΗ, ΠΡΟΣΩΠΟ, ΑΡΙΘΜΟΣ

☞ **Ἐγκλιση** λέγεται ὁ τύπος ἐκεῖνος τοῦ ρήματος πού δηλώνει τήν ψυχική διάθεση τοῦ ὁμιλοῦντος. Εἶναι τ έ σ ε ρ ι ς (4):

☞ **ὀριστική** (προσέχομεν= προσέχουμε· βέβαιη πράξη),

☞ **ὑποτακτική** (προσέχομεν= ἄς προσέχουμε· ἐπιθυμητή ἢ προσδοκώμενη πράξη),

☞ **προστακτική** (προσέχετε· ἀξίωση ἢ προσταγή τοῦ ὁμιλοῦντος),

☞ **ἐνκτική** (προσέχοιτε= μακάρι νά προσέχετε· ὡς εὐχή τοῦ ὁμιλοῦντος).

☞ **Πρόσωπο** εἶναι ὁ τύπος τοῦ ρήματος πού φανερώνει ποιός εἶναι ὁ ὁμιλῶν· **α'** πρόσωπο: ἐγώ λέγω, **β'** πρόσωπο: σύ λέγεις, **γ'** πρόσωπο: οὗτος λέγει.

☞ **Ἀριθμός** εἶναι ὁ τύπος τοῦ ρήματος πού φανερώνει ἂν τό υποκείμενο περιλαμβάνει ἓνα ἢ πολλά πρόσωπα/ζῶα/πράγματα.

π.χ. παίζω (ἐγώ= εἷς= ἓνας), παίζομεν (ἡμεῖς= ἐμεῖς= πολλοί).

συνέχεια τοῦ Εὐαγγελίου

27 καί ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καί ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικός ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπε, τί ζητεῖς ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; 28 Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὕδριαν αὐτῆς ἢ γυνὴ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· 29 δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μίτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; 30 ἐξῆλθον οὖν ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν. 31 Ἔν δὲ τῷ μεταξὺ ἠρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· ραββί, φάγε. 32 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ βρωσὶν ἔχω φαγεῖν, ἢν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. 33 ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· μή τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; 34 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐμὸν βρωμά ἐστιν ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. 35 οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι τετράμηνός ἐστι καὶ ὁ θερισμός ἐρχεται· ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμούς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμὸν ἡδὴ. 36 καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. 37 ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός, ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. 38 ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε. 39 Ἔκ δὲ τῆς πόλεως ἐκεῖνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν τῶν Σαμαρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα. 40 ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτόν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτόν μείναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. 41 καὶ πολλοὶ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, 42 τῆ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκικόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου ὁ Χριστός.